

Vergaderjaar 2020–2021

30 821

Nationale Veiligheid

Nr. 151

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 juli 2021

Onlangs is het wetsvoorstel Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames (Vifo) aan uw Kamer aangeboden. Naar aanleiding van de moties van de leden Wiersma (VVD) en Van den Berg (CDA)¹, en van het lid Van den Berg (CDA)² en Futselaar (SP)³ informeer ik u, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, over een tweetal onderwerpen: sensitieve technologie en de achtergrond van verwervers die de continuïteit van bedrijven in vitale processen kunnen schaden. Dit is in lijn met hetgeen hierover in de begeleidende memorie van toelichting bij het wetsvoorstel is opgenomen.

Sensitieve technologie

Technologische ontwikkelingen en innovatie vormen een belangrijke schakel binnen de Nederlandse economie en samenleving. Innovatieve en hoogwaardige technologische toepassingen dragen bij aan onze maatschappelijke uitdagingen, het verdienvermogen van bedrijven en de welvaart van onze samenleving. Nederlandse technologiebedrijven nemen bijzondere posities in binnen mondiale waardeketens, waarbinnen technologieën zich in hoog tempo ontwikkelen.

Technologische ontwikkeling is hierbij de motor achter innovatie en bedrijvigheid, maar kan tegelijkertijd ook nationale veiligheidsrisico's met zich meebrengen.

In bepaalde gevallen kunnen technologieën en technologische toepassingen, wanneer deze een militaire of dual-use toepassing hebben, worden ingezet tegen de belangen van Nederland en/of onze bondgenoten. Daarnaast kan de inzet van bepaalde technologie of het ongewenst weglekken ervan gevolgen hebben voor de continuïteit van de vitale

¹ Kamerstuk 30 821, nr. 105

² Kamerstuk 30 821, nr. 110

³ Kamerstuk 35 153, nr. 27

processen of op termijn leiden tot ongewenste strategische afhankelijkheden. Hierbij kan gedacht worden aan een overname of investering die ertoe leidt dat Nederland op enig moment door een derde land (politiek) onder druk kan worden gezet waardoor de democratische rechtsorde kan worden ondermijnd of een vitaal proces ontregeld kan raken. Ook nieuwe geopolitieke gebeurtenissen met betrekking tot technologische ontwikkelingen kunnen invloed hebben op de nationale veiligheid.

Een heldere strategie om dit soort risico's beheersbaar te maken is onontbeerlijk. Hierbij is het noodzakelijk om goed inzicht te krijgen in technologische ontwikkelingen en een duidelijke inzet te bepalen op Europees en internationaal domein. Om risico's voor de nationale veiligheid te mitigeren, waaronder technologie- en kennisoverdracht is Nederland onder meer aangesloten bij reeds bestaande multilaterale kaders voor exportcontrole en geldt in Nederland een kennisembargo voor speciale gebieden van onderwijs en onderzoek. Momenteel treft het kabinet aanvullende maatregelen, zoals het wetsvoorstel Wet veiligheids-toets investeringen, fusies en overnames en de reeds aangekondigde maatregelen op het gebied van kennisveiligheid (Kamerstuk 31 288, nr. 894).

De hoge kapitaalintensiviteit van R&D en het belang van open markten – waarbij de voordelen van internationale handel, toegang tot wereldwijde waardeketens en internationale concurrentie behouden blijven – maakt dat het toepassen van beperkingen op dergelijke activiteiten zorgvuldig, proportioneel en gebalanceerd dient te gebeuren. Hierdoor is een nauwkeurige afbakening noodzakelijk. Het kabinet ontwikkelt hiervoor beleid ten aanzien van sensitieve technologie en investeert in de versterking van de kennisbasis hierover (Kamerstuk 30 821, nr. 125). De term sensitieve technologie wordt in dit kader gebruikt om te verwijzen naar technologische ontwikkelingen en toepassingen die een risico vormen voor de nationale veiligheid. Het gaat hier om de volgende risico's: 1) aantasting van de continuïteit van vitale processen; 2) aantasting van integriteit en exclusiviteit van kennis en informatie; en 3) ontstaan van ongewenste strategische afhankelijkheden, waarbij Nederland op enig moment door een ander land (politiek) onder druk kan worden gezet.

Zoals uit het wetsvoorstel Vifo blijkt, omvat de categorie sensitieve technologie in elk geval goederen voor tweërlei gebruik (dual-use) en militaire goederen waarvan de uitvoer onderworpen is aan exportcontrole. Ondernemingen die beschikken over deze technologieën vallen daarmee in beginsel onder de reikwijdte van de investeringstoets op wetsniveau. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen deze technologieën uitgezonderd worden van het toepassingsbereik, omdat het veiligheidsrisico bij investeringen beperkt is. Omgekeerd kunnen bij algemene maatregel van bestuur bepaalde technologieën juist aan de reikwijdte toegevoegd worden. Het gaat dan om technologieën: (1) die van essentieel belang kunnen zijn voor het functioneren van defensie, opsporings-, inlichtingen- en veiligheidsdiensten bij de uitoefening van hun taken, of (2) waarvan de beschikbaarheid en aanwezigheid binnen Nederland of haar bondgenoten essentieel is om onaanvaardbare risico's voor de verkrijgbaarheid van bepaalde essentiële producten of voorzieningen te voorkomen, of (3) die gekenmerkt worden door een breed toepassingsbereik binnen verschillende vitale processen of processen die raken aan de nationale veiligheid. Voor sensitieve technologie geldt dat inhoudelijke herijking moet kunnen leiden tot een snelle actualisatie van de reikwijdte van het wetsvoorstel. Dit is nodig omdat technologie zich snel ontwikkelt en ook het dreigingsbeeld aan snelle verandering onderhevig is.

Voor de beoordeling of een technologische ontwikkeling of toepassing als sensitief kan worden gekwalificeerd, heeft het Analistennetwerk Nationale veiligheid (ANV)⁴ in opdracht van het kabinet een systematiek ontwikkeld die ook gebruikt zal worden bij het aanwijzen van sensitieve technologieën onder het wetsvoorstel Vifo. Hierbij wordt onder andere rekening gehouden met het aggregatieniveau van de technologie, de maturiteit, het tijdframe waarbinnen de technologie bepaalde toepassingen kan dienen, de mate waarin de technologie disruptief is en de uniciteit van het product.

Daarnaast wordt de gebruikerscontext meegenomen in de beoordeling. Dit is van belang om vast te stellen welke toepassingsgebieden de technologie heeft en of deze bijvoorbeeld van essentieel belang zijn voor het functioneren van defensie, opsporings- en inlichtingen- en veiligheidsdiensten bij de uitvoering van hun taken.

De komende periode zal het kabinet op basis van deze systematiek bezien welke sensitieve technologieën bij algemene maatregel van bestuur zullen worden aangewezen en welke technologieën worden uitgezonderd. Binnen deze uitwerking zal bezien worden bij welke technologische toepassingen sprake is van sensitiviteit, zoals hierboven toegelicht. Sleuteltechnologieën (technologieën met een breed toepassingsgebied en van grote invloed op het oplossen van maatschappelijke uitdagingen) en technologieën die relevant zijn voor voedselvoorziening worden in deze uitwerking meegenomen, waarmee de moties met betrekking tot sensitieve technologie worden beantwoord. Vervolgens wordt een afweging gemaakt of specifiek bij de geïdentificeerde sensitieve technologieën sprake is van risico's voor de nationale veiligheid als gevolg van een verwervingsactiviteit. Bij deze uitwerking zal onder meer de reeds bestaande kennis en expertise binnen de rijksoverheid rondom nationale veiligheidskwesties en sensitieve technologie benut worden.

Een nauwkeurige afbakening welke technologieën zo sensitief zijn dat ze binnen de reikwijdte van het wetsvoorstel dienen te vallen, blijft hierbij een noodzakelijke voorwaarde om de proportionaliteit van het instrument te waarborgen. Steeds zal zorgvuldig worden afgewogen of het gebruik van een specifieke technologie gevolgen kan hebben voor de nationale veiligheid en – in het bijzonder – of een wijziging in zeggenschap of het ontstaan of vergroten van significante invloed bij ondernemingen die over deze sensitieve technologieën beschikken, een risico kan vormen voor de nationale veiligheid.

De achtergrond van verwerwers die de continuïteit van bedrijven in vitale processen kunnen schaden

Het kabinet erkent dat het van belang is bij het toetsen van verwervingsactiviteiten binnen de reikwijdte van het wetsvoorstel Vifo aandacht te hebben voor de achtergrond van, en eerdere ervaringen met potentiële verwerwers. Om die reden voorziet het wetsvoorstel in een aantal beoordelingscriteria dat, bij een verwervingsactiviteit die betrekking heeft op een vitale aanbieder, rekening houdt met factoren als de staat van dienst inzake de exploitatie of het beheer van een relevant vitaal proces. Ook zal gekeken worden naar de financiële solvabiliteit of anderszins

⁴ Het Analistennetwerk is een kennisnetwerk dat sinds 2011 analyses maakt van risico's en bedreigingen voor de Nationale Veiligheid. Het netwerk kent een vaste kern van zes organisaties, te weten het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, TNO, het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en ISS/Erasmus Universiteit Rotterdam.

financiële stabiliteit van de verwerver in relatie tot de noodzakelijke financiële slagkracht voor het verrichten van de noodzakelijke investeringen in het vitale proces. Dit is in lijn met de betreffende motie.

Met bovenstaande inzet spant het kabinet zich in om risico's voor de nationale veiligheid te mitigeren die kunnen optreden bij verwervingsactiviteiten, zoals investeringen, fusies en overnames.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
S.A. Blok